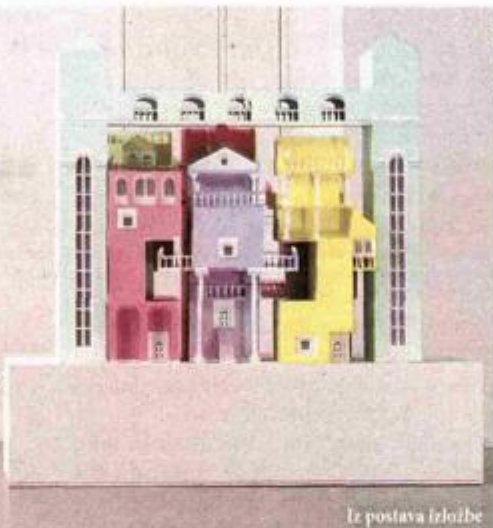

DRUGI GRAD: IZBOR RADOVA SPLITSKIH I DUBROVAČKIH SUVREMENIH UMJETNIKA/CA, UMJETNIČKA GALERIJA DUBROVNIK (7. XI. – 6. XII. 2020), GALERIJA UMJETNINA SPLIT (16. XII. 2020–31. I. 2021)

Revizija suvremene umjetnosti

Na izložbi je zastupljeno dvadeset i petero umjetnika ujedinijenih oko problematike grada i urbanog nasljeđa

PIŠE **ANA ČUKUŠIĆ**

Snimio Robert Matic

sobno nadopunjuju no teško usuglašavaju. Njegovo formativno razdoblje označava pojava aktivistički usmjerene grupe umjetnika Crveni Peristil 1968. Na toj urbanoj legendi, kao i zahvaljujući djelovanju Umjetničke akademije stasale su nove generacije splitskih umjetnika, uglavnom konceptualnog i aktivističkog ili dokumentarističkog usmjerenja. Jasminka Babić u katalogu izložbe navodi da „bez obzira na to radi li se o diskursima blisko vezanim uz društveni aktivizam ili o prigušenijim primjerima suvremenog flâneurizma, zajednički pristup svim odabranim umjetnicima jest da svojim promišljenim istraživanjima i radovima prkose površnim, banaliziranim i stereotipnim predžbama suvremenog Splita“.

Iskustvo i osjećaj perifernosti

Dubrovačka suvremeno-umjetnička scena, a s njom i autentičan umjetnički rukopis, formirali su se oko Art radionice Lazareti, osnovane 1988. Danas većina potonjih umjetnika ne stanuje u Dubrovniku pa i scena postupno nestaje iz Grada. Ipak, umjetničkim praksama ostaju vezani uz rodni grad te i dalje ostvaruju aktivan i živi dijalog s njim. Rozana Vojvoda u tekstu izložbe naglašava da je grad „u ovdje predstavljanim radovima dubrovačkih umjetnika, grad rubnih ili skrivenih prostora natopljenih melankolijom koji podvlače stvarnu prostornu izoliranost Dubrovnika, grad u kojem suživot s prošlošću generira jedan specifičan odnos prema vremenu, grad koji, čak i onda kad je neprisutan, figurira u podtekstu svih prikazanih radova.“

Zajedničko u splitskom i dubrovačkom umjetničkom identitetu je iskustvo i osjećaj perifernosti u odnosu na Zagreb. Problematike neulaganja, selektivne razvijenosti i nedostatka ponude česte su preokupacije lokalnih djela, umjetničkih i kustoskih koncepcija proteklih godina. Kustosice u katalogu izložbe navode da je upravo zbog centralizacijske državne politike komunikacija tih sredina usmjerena češće prema Zagrebu nego jednih prema drugima, bilo da je riječ o suradničkim izložbama i prezentacijama umjetnika ili dostupnosti javnog prijevoza. Takvo se stanje potpomaže različitim sredstvima, posebice financijski. Umjetnost u Hrvatskoj preživljava u ovisnosti o državnim potporama, fondovima, pri čemu je financiranje jednosmjerno, iz centra prema periferijama. Nužnost ove izložbe proizlazi iz važnosti umrežavanja umjetnika i iznalaženja zametnutih relacija.

Ništa toliko utjecajno i temeljno ne smije se provlačiti tiho i nečujno, zanemarivati i dogmatski podrazumijevati. Davno se unutar umjetnosti uvidjelo, ali nije zgoroga povremeno ponoviti, da se umjetnost ne rađa u praznom prostoru, da umjetnik nije nezavisan od specifične umjetničke tradicije, kao i to da ne može izbjeći stvaranje u datom krugu problema. Umjetnost je među ostalim izraz vremena i prostora. Tomu svjedoči i sama povijest umjetnosti, koja uvijek, svakom umjetničkom djelu, nastoji pronaći neko mjesto, školu, razdoblje ili regionalni stil.

Likovni se kritičar rijetko divi pojedinačnom umjetničkom djelu. Divi se njihovoj zajedničkoj prepoznatljivosti: tomu da se baš svi dubrovački radovi mogu svagdje uspješno ostvariti, a splitski biti homogeni pa ipak odolijevati univerzalizmu, odnosno mnoštvu izraza postojati na istom mjestu te se širiti na jednak način, onako kako bismo to očekivali od samo jednog dominantnog stila. Na koncu divi se sposobnosti umjetnosti da preživi u najrazličitijim, nerijetko škrtim uvjetima.

Šansa da nova izložba iznenadi posjetitelja koji je upravo otkrio svijet umjetnosti velika je. No treba računati i na najstrože kritičare, one kritičare koji će brzo otkriti i odbaciti svaki trag pretenciozne stručnosti i pogrešnih zaključaka. Na putu do mjesta susreta s djelom kritičar već lista poglavlja knjiga, vrti tisućitu izložbu, kroji teze, uobličuje paradigme i vodi jezične bitke. Već mu je štošta zamjerio, pripisao ili ga opisao, pospremio u strukovne pojmove, pribrojio pripadnoj sredini, zapečatio. Ipak, povremeno isplivaju sumnje što pokrenu revizije općih mjesta struke i zatraže odgovor na pitanje što bismo sve u suvremenoj umjetnosti ili na umjetničkoj sceni zatekli kada bismo iste te pojmove iznova preispitali.

Kustosice i autorice izložbene koncepcije Jasminka Babić i Rozana Vojvoda pretražile su navedena mjesta, prevrnule i preokrenule recentnu umjetničku produkciju dalmatinskih sredina i okupile splitske i dubrovačke umjetnike/ce. Izložba *Drugi grad: izbor radova splitskih i dubrovačkih suvremenih umjetnika/ca* suradnički je projekt Umjetničke galerije Dubrovnik i Galerije umjetnina Split.

Analiza stanja grada

Na izložbi je zastupljeno dvadeset i petero umjetnika/ca ujedinijenih oko problematike grada i urbanog nasljeđa, odnosno življenja u gradovima u kojima se javni prostori sadržajnog potencijala i bogata kulturno-umjetnička baština ugrožavaju i podređuju turizmu te pretvaraju u luksuzne stambene prostore za turiste, a primorski gradovi pretvaraju u pozornice na kojima građani postaju statisti. Inzistirajući na stvaranju neutralno pozicionirane kritičke platforme umjesto na medijskoj jednolikosti, namjera autorica izložbene koncepcije bila je steći uvid u trendove unutar vizualne umjetnosti na prostoru Dalmacije. Na prvi pogled može se zaključiti da je obilježava medijska širina radova. Na izložbi su tako zastupljene slike različitih formata, fotografije, snimljeni performansi, instalacije, maketa, kratkometražni film, grafičke serije i videoradovi.

Izložba uspješno ukazuje na upozorenja i bojazan generacije umjetnika. Njihova se kritička analiza stanja grada može prepoznati i prevesti u četiri odnosa prema gradu: neslaganje, sjetu, evidentiranje i ravnodušje. Izložba pokazuje da njihov izbor ne proizlazi iz individualnih sklonosti umjetnika/ca nego iz teritorijalno zasnovanih i baštinijenih postavki mišljenja. Neslaganje i inat izvorišne su emocije splitskih umjetnika/ca. Potvrda dolazi od makete sklopa kuća multimedijске umjetnice Lane Stojićević, koja izražava neslaganje s nepostojanjem pravnih građevinskih regulativa i prekomjernom divljom gradnjom. Nepostojanje regu-

lativa, ali onih koje se tiču odlaganja smeća i zdravlja građana, tema je videoperformansa multimedijskog umjetnika Gilda Bavčevića. Protivljenje odnosu lokalne vlasti prema kulturnom nasljeđu grada, koje se iscrpljuje u krive svrhe ili pak potpuno zanemaruje, tema je grafičke serije *Male milosti* vizualne umjetnice Kristine Restović i fotografija zapuštene Vile Dalmacije fotografkinje Duške Boban. Dokumentiranje prostornih pojava i gradskog života obilježje je splitskih fotografa Rina Efenđića i Valentina Bilića Prčića te filmaša Borisa Poljaka, čiji kratkometražni film *Oni samo dolaze i odlaze* zaključuje izložbu u Galeriji umjetnina Split.

Dubrovačke slikarice Ana Požar Piplica i Ivana Dražić Selmani te fotografkinja Ana Opalić radovima ukazuju na melankoličan odnos Dubrovčana naspram prošlosti. Ivana Dražić Selmani s pomoću indigo-papira i olovke uzima otiske sa sjedalice, palube i stubišta broda Postira koji vozi do otoka Šipana, a Dubrovčanima je važan kao mjesto za male bjegove i odmor od ustaljene svakodnevice. Ana Opalić fotografira sugrađane u više različitih razdoblja, potom fotografije sučeljava te kao i Ana Požar Piplica s pločama od voska, koji sakuplja u kapelicama, a potom ostavlja u napuštenom gradskom predjelu Pustijerna, razotkriva otiske vremena. Vizualna umjetnica Ivana Pegan Baće u radu *Trebali smo stati* ponavlja isti prizor kišnog Dubrovnika i na fotografijama pišaćom mašinom ispisuje poetičnu priču o zastoju koji sebi ponekad dopustimo. Izložbu u Galeriji umjetnina otvara slika malog formata rađena upravo za ovu izložbu dubrovačkog umjetnika Viktora Daldona, *Ovo nije moj grad*. Slika je naslikana u maniri umjetnosti kakvu je stvarala Gorgona, u kojoj se umjetnik služi ironijom i ravnodušjem da bi artikulirao vlastito ograđivanje od sadašnjice, u ovom kontekstu rodnoga grada. Postavivši ih u zajednički narativ kustosice su uvidjele da dubrovački i splitski autori/ce unatoč sličnim uvjetima življenja posjeduju različit umjetnički jezik. Navedenim izborom nije pokriven čitav izložbeni postav niti ostvaren cjelovit uvid u umjetnički identitet Dubrovnika i Splita, koji je daleko kompleksniji i ne može se svesti na svega četiri pristupa. Ipak, valja primijetiti i po odabranim splitskim i dubrovačkim radovima, a napose umjetničkim opusima, da je u Splitu posljednjih desetljeća osnažilo aktivističko i dokumentarističko usmjerenje umjetnika, a u Dubrovniku obnova likovnosti i sklonost lirskom.

Jasminka Babić zaključuje da je splitski suvremeno-umjetnički identitet nemoguće generalizirati i jednoznačno definirati. Naime, natruhu homogenog stila prekriva postojanje više oprečnih sustava vrijednosti nastalih kao posljedica paralelnoga postojanja više hermetičkih grupa, koje se među-